

Nottebohm Actueel

februari 2025

Niets dan sneeuw

Niets dan sneeuw
in de voorbijrazende trein
huizen bomen
schilderijen taferelen
alles wit
zo eindeloos wit
takken twijgen
fijn getekend
alles niets dan sneeuw

Cathy Mara
uit: Gedichten van vroeger 1986

De kracht van ieders eigenheid is ons uitgangspunt.

Elke bewoner en diens naasten, medewerker en vrijwilliger onderscheidt zich van elke andere door een unieke combinatie van competenties en ervaringen, behoeften en noden, wensen en verlangens, verdriet en vreugde ...

Uniek, zoals een vingerafdruk

Zodoende is elke vraag tot ondersteuning, alsook ieders bijdrage anders.

Nottebohm is uniek als onderdeel van de autonome stichting. We zijn en blijven een familiale en wendbare organisatie die stevig verankerd is in de buurt.

Inhoud

INHOUD	2
CULTUURKALENDER KORT	3
BUURT EN CULTUUR - ACTIVITEITEN IN DE KIJKER	4
GEDICHTENHOEK – VOOR U UITGEZOCHT DOOR ANN VAN EGDOM	5
INFORMATIEF	7
FOYER.....	8
DE MEANDER.....	9
JANUARI IN BEELD	13
GESCHIEDENIS VAN DE BUURT – ALEX ELAUT.....	23
DIT WAS DE WINTERDRINK BUURTKRING HERTOGHE OP 26 JANUARI	38
WEERSPREUKEN	41
ACTIVITEITENKALENDER FEBRUARI.....	42

NOTTEBOHM

Buurt & cultuur februari 2025

GRATIS & VRIJE
TOEGANG
BUURTKRING
HERTOGHE

Elke
dinsdag

Handwerkclub

15u00: breng je eigen handwerkje mee
of kom gewoon een kop koffie drinken

Lichtmis pannenkoeken

14u30: in de nottebohmzaal

3

GRATIS
& VRIJE
TOEGANG

INFO EN
INSCHRIJVEN
VIA
BUURTKRING

11

Buurtetentje Hertoghe

19u00 in de Grave – inschrijven
verplicht – inge.melis@nottebohm.be

Aquarellen met Frank

15u00: leer aquarellen of
vervolmaak je kennis – de Linde

10
& 24

GRATIS & VRIJE
TOEGANG
BUURTKRING
HERTOGHE

INFO EN
INSCHRIJVEN VIA
PARKINSONLIGA

17

**Lezing Parkinsonliga: Notaris
Rochtus over erfenis, zorgvolmacht,
legaten – 14u00 – inschrijven**

Muziekclub VI@s: U vraagt wij draaien

14u00: Nottebohmzaal – inschrijven

21

INFO EN
INSCHRIJVEN
VIA VI@S

INFO EN
INSCHRIJVEN
VIA VI@S

27

**Lezing VI@s: Dr. De Maerteleire
Gezond eten, gezond ouder worden**
14u00: Nottebohmzaal – inschrijven

Koffie Hertoghe

15u00: samen bijpraten met een
kop koffie en gebak

28

GRATIS
& VRIJE
TOEGANG

MEER INFO EN EXTRA ACTIVITEITEN OP DE WEBSITE VAN NOTTEBOHM WZC
Nottebohm Wzc, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen

Buurt en cultuur - activiteiten in de kijker

>> Alle activiteiten zijn voor iedereen (bewoners, burens, bezoekers) gratis toegankelijk, zo niet wordt dit expliciet vermeld.

Elke dinsdag om 15u00 in de Brabozaal - Handwerkclub

Bent u zelf niet zo vlot met de breinaalden? Geen probleem, hier kan je nog iets bijleren of gewoon een kopje koffie drinken en wat bijkletsen.

Aquarellen

Vrijdag 14 en 21 februari in de Linde op 1AB om 15u00

Buurman Frank Mahieu leert u aquarellen. Ervaring is niet noodzakelijk, Frank weet met zijn aanpak iedereen te overtuigen en haalt uw artistieke kant zo naar boven.

Nottebohm zingt

Iedere maand warmen we onze harten met onze stem door liedjes te zingen van vroeger of ook hedendaagse muziek. **Maandag 10 februari om 10u30 en donderdag 20 februari om 14u30 in de Nottebohmzaal.**

Ontbijtbuffet

Kom lekker smullen van vers gebakken eitjes met spek of andere zoetigheden. Dinsdag 4 februari deuren pas open vanaf 8u30.

Gedichtenhoek – voor u uitgezocht door Ann Van Egdome

Herman de Coninck (1944 – 1997)

Voor mekaar

Vroeger hield ik alleen van je ogen.
Nu ook van de kraaienpootjes ernaast.
Zoals er in een oud woord als meedogen
meer gaat dan in een nieuw. Vroeger was er alleen haast

om te hebben wat je had, elke keer weer.
Vroeger was er alleen maar nu. Nu is er ook toen.
Er is meer om van te houden.
Er zijn meer manieren om dat te doen.

Zelfs nietsdoen is er daar één van.
Gewoon bij mekaar zitten met een boek.
Of niet bij mekaar, in 't café om de hoek.

Of mekaar een paar dagen niet zien
en mekaar missen. Maar altijd mekaar,
nu toch al bijna zeven jaar.

freepik

Cees Nooteboom (1933)

Het leek zo eenvoudig, het huis
als een ruimte, jij een aarde en ik
een eenduidige maan, zichtbaar
en dan weer onzichtbaar,

maar altijd om je heen. Ik was het licht
voor dichters en vissers die bij jou
wilderen horen, ik bepaalde de zee
als beweging, zo lag ik tegen

elke kust als een branding,
altijd denkend aan jou,
een hemel als lichaam, samen
en altijd alleen, met voor eeuwig

een heen en een weer.

Maud Vanhauwaert (1984)

leg je hoofd op deze regel
wacht

mag ik je haar doen
je borsten
je getekende neus
je uitgesproken lippen
je kin die zich een val herinnert
samen met je knieën
vingers die in mij vertragen
je voorhoofd nog niet ingevuld
wangen zonder begin
de buik die je hebt
je benen een gebed
je verlegen rug
voeten waarin de zomer zwelt
armen waarop de zomer afsloot
met veel zonnige sproeten

je licht

freepik

Correct parkeren op de parking

Gelieve graag volgens de regels parkeren. Niet voor de groene poort bijvoorbeeld en enkel tussen de witte lijnen. Ambulances moeten ten alle tijden kunnen passeren als ook vervoer van dagbesteding de Meander. De barreel wordt zo snel mogelijk hersteld. De gele lijnen duiden op een plaats waar NIET geparkeerd mag worden.

PRESENTATIE GERICHT OP VERBONDENHEID TUSSEN DE BEWONER EN DE MANTELZORGER

Maandag 10 maart 2025 om 10u30

Algemene info

Wie? Wij zijn 4 laatste jaar bachelor studenten verpleegkunde van de Karel De Grote Hogeschool.

Wat? Een presentatie dat zich focust op de verbondenheid tussen de patiënten. Dit doen we aan de hand van de 5 zintuigen in een informatieve en interactieve sessie. We gaan ons richten op de band van de bewoner en de mantelzorger.

Waar? Nottebohmzaal

Wanneer? Maandag 10 Maart 2025 om 10u30

Indien u interesse heeft:

Inschrijven mogelijk via mail

animatie@nottebohm.be

Foyer

Voor de bewoners van de Foyer op 2B is er een activiteitenprogramma afgestemd op de bewoner. Beweging, rust, koken, muziek, creativiteit, quizen, praten over weleer,.... er valt altijd wel wat te beleven.

Vanuit de foyer nemen bewoners ook deel aan activiteiten die elders in het woonzorgcentrum doorgaan. Maandelijks komt Frank met zijn accordeon.

De Meander

Dag	Datum	Activiteit	
Maandag	3/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en wegen
		NM	Lichtmis: pannenkoeken
Dinsdag	4/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel, beweging en wegen
		NM	Muziekactiviteit
Woensdag	5/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en wegen
		NM	Activiteit door stagiaire Bibi
Donderdag	6/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel, beweging en wegen
		NM	Activiteit door stagiaire Sandra
Vrijdag	7/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en wegen
		NM	Beautyfarm
Maandag	10/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Beweging
Dinsdag	11/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en beweging
		NM	Verjaardag Annie
Woensdag	12/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Muziekactiviteit
Donderdag	13/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en beweging
		NM	Knutselen: thema Valentijn
Vrijdag	14/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Valentijn
Maandag	17/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Verjaardag Paul
Dinsdag	18/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en beweging

		NM	Koken met Peggy
Woensdag	19/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Parachuttespel
Donderdag	20/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en beweging
		NM	Knutselactiviteit
Vrijdag	21/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Balspel
Maandag	24/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Kletsplot
Dinsdag	25/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en beweging
		NM	Woordspel
Woensdag	26/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Kletsnamiddag met gebruikersoverleg
Donderdag	27/feb	VM	Koffie, krant, gezelschapsspel en beweging
		NM	Yoga
Vrijdag	28/feb	VM	Koffie, krant en gezelschapsspel
		NM	Wafels bakken

Januari in beeld

In de buurt

Geschiedenis van de buurt – Alex Elaut

Toeval bestaat. Op korte termijn drie interessante mails ontvangen over eenzelfde onderwerp.

Van de heer Marc Van Acker over een schilderij van 1832. Van de heer Marcel Windey over een notarisakte van het lusthof Chassé. Als primeur mogen we van de heer Peter Raats, oud-districtsburgemeester van Berchem (2001-2007) en voorzitter van het herdenkingscomité Frederik de Merode, zijn eerste deel publiceren over twee grafstenen van Franse Officieren die gesneuveld zijn in 1832.

De belegering van de citadel in 1832

De heer Marc Van Acker stuurde me een interessante mail i.v.m. een artikel in het Zondagsblad van rond 1930.

Het artikel gaat over een groot schilderij over de beschieting van de Antwerpse citadel in 1832. Het schilderij is geschilderd door een zekere Jean-Antoine-Siméon Fort (1793-1861) en wordt bewaard in de reserves van het kasteel van Versailles. Op het schilderij zijn de lusthoven en de nieuwe Sint-Laurentiuskerk goed merkbaar. In het Leicahier 'Belpaire in de Lei' is het schilderij ook afgebeeld met beschrijving van de belangrijkste lusthoven. Linksonder is het huidige domein Hertoghe merkbaar. Wanneer we het over de Belgische Revolutie hebben van 1830 komt de bezetting van de Antwerpse Citadel tot 1832 veelal ter sprake.

Koning Willem I moet op 1 november 1832 zijn troepen terugtrekken uit de Citadel maar weigert dit.

Antwerpen had in 1830 al een zware beschieting te verduren gehad onder leiding van Generaal Chassé. Op 19 november 1832 komen de eerste Franse troepen ons te hulp om de Nederlanders uit de Citadel te verdrijven. Ze waren met ongeveer 65.000 man onder bevel van Maarschalk Gérard. De 4.500 Nederlandse soldaten in de citadel werden onder vuur genomen met monstermortieren. Loopgraven werden aangelegd in de omgeving van de Markgravelei en de lunette St-Laureis. De beschietingen starten op 4 december (Heilige Barbara, patrones van de artillerie) en de capitulatie is op 23 december (Saint Victoire).

De Nederlanders vuurden al eerder kanonschoten af om de stellingen te bemoeilijken. Resultaat 370 gesneuvelde Franse soldaten (begraafplaats Fransenplaats aan de Markgravelei) en 560 verdedigers van de Citadel. Generaal Chassé werd gevangengenomen tot 1833. Hij trekt zich nadien terug in de stad Breda waar hij als held wordt gevierd. Er is nu een Chassé kazerne, schouwburg, parking, enz. Hij had bij zijn soldaten ook bijnamen als Generaal bajonet en Papa Chassé.. Hij vocht voor de Nederlandse patriotten, de Franse revolutionairen en keizer Napoleon. In 1814 gaat hij in Nederlandse dienst en vecht tegen de Fransen en de Belgen. Voor

de Nederlandse gesneuvelden werd er een monument opgericht in Ginneken (Breda) en voor de Fransen te Doornik. Dit was de locatie langs waar het Franse leger ons land is binnen gekomen. Normaal had het monument (1897) in Antwerpen moeten staan, maar het stadsbestuur weigerde het.

Foto 2: Schilderij Jean Fort 1832 - verzameling kasteel Versailles

Foto 3: Spotprent op Generaal Chassé.

Hij zit rustig een pijpke te roken tijdens de beschieting op Antwerpen

Bombardement de la Ville d'Anvers, le 27 Octobre 1830.

Le Bombardement a commencé à 8 heures de soirée et cessa à 11 heures du soir.

Foto 4: Monument te Doornik

Foto 5: Citadelmonument te Ginniken (Breda)
De originele naamstenen van de vijf bastions van de citadel zijn in het monument ingewerkt.

Foto 6: Horace Vernet (1789-1863) Belegering van de Citadel 1832

Generaal Chassé in de Lei

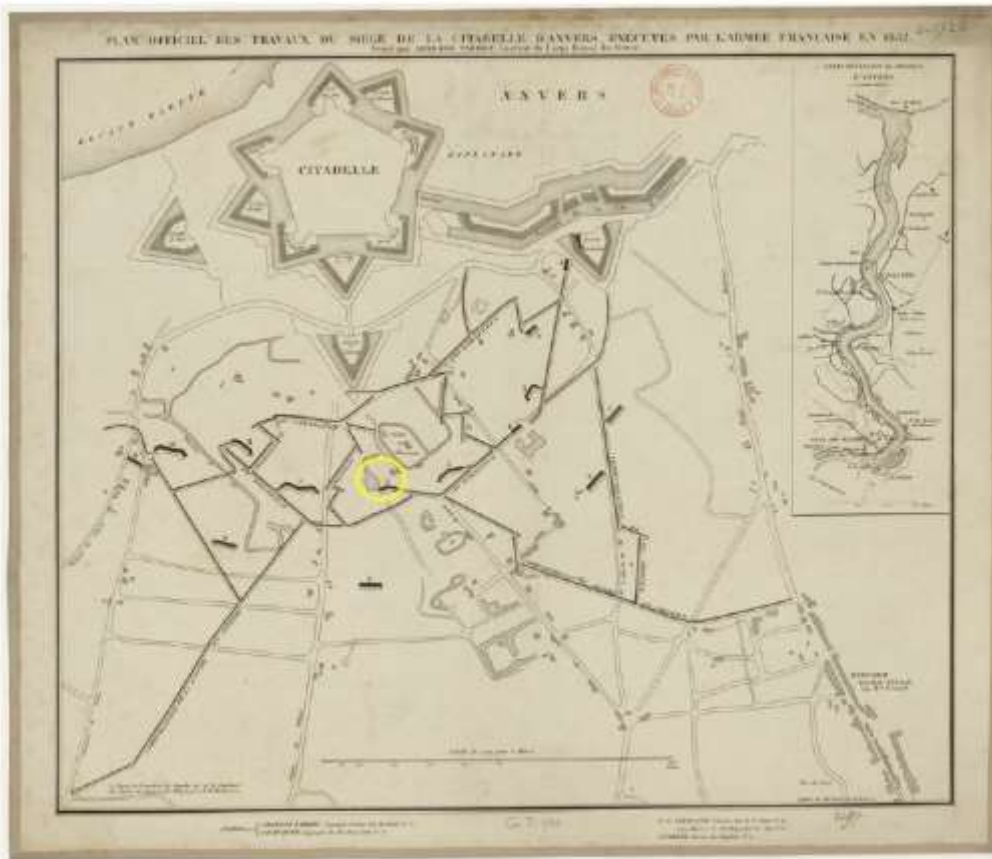
De heer Marcel Windey stuurde me enkele maanden geleden een interessante notarisakte door van 21 juni 1850 (notaris Gheysens- Antwerpen). Het betreft een Openbare Verkoop van een oud Speelhof (lot 1) verdeeld in 8 loten, *waarvan het gebouw door de bombardementen bijna geheel zijn afgeschoten en vernield. Het heeft een groten hof met gloriëtte, boomgaard en lustwater dat gedurig verversst wordt door een nevenslopende beek (Leibeek). Het hof is gelegen aan de Oude Harmonie (ook zwaar beschadigd) in de Markgravelei.* De 7 andere loten worden verkocht als bouwgrond (grens Oude Kerkstraat). Het domein wordt verkocht door Rosalia Maria Aloyse de Broyer. Zij was de weduwe van luitenant kolonel jonkheer Hijbo Everdes de Boer. Overleden in 1838 en een trouwe wapenmaker van Chassé. Hij heeft hem in vele veldslagen bijgestaan. Mevrouw de Broyer was de enige erfgename van Generaal baron Chassé. Zij werd in zijn testament opgenomen een jaartje voordat hij stierf. De Generaal is overleden op 2 mei 1849. Hij had het lusthof aangekocht op een openbare verkoping van 10 mei 1825. Vorige eigenaars waren Maria Wouwermans, weduwe van Philippus Van den Broeck en Jacobus Wouwermans. Chassé heeft maar een vijftal jaren kunnen genieten van zijn lusthof. Hij zal wel meegenoten hebben van de feestelijkheden van het naastliggend Oude Harmoniedomein op 27 mei 1829. Koning Willem I was op bezoek samen met 4000 genodigden...

Het lusthof Chassé wordt in 1850 aangekocht door Ernestine Maes en Charles G. Wilmotte. Voor ons geen onbekenden. Zie Hertoghe Actueel jg2.Nr 7 editie juli-augustus. 2021

7) Kadasterkaart: Lusthof Chassé nrs 1753,1756,1757,1755 Felixarchief: 12#2598

8) Aanvalsplan Frans Leger 1832 met aanduiding lusthof Chassé

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

9) Beschieting van de Citadel 1832

Sporen van de laatste der klassieke belegeringen (citadel van Antwerpen 1832) aan de Sint Willibrorduskerk te Berchem .....

Onderzoek naar de “grafplaten” van twee gesneuvelde kapiteins

inleiding:

Als eind 1830 de Belgische revolutie zich voltrekt en ook Antwerpen zich “bevrijdt” van het Hollands bewind, blijft het zuidkasteel, het huidige Antwerpen-zuid, de citadel van Antwerpen, ook wel bekend als de dwangburcht van Alva, in Hollandse handen. Ondanks het verdrag van Londen van 15 november 1831 weigert koning Willem I afstand te doen van de citadel en de forten rond Antwerpen.

Eind 1832 zijn een deel van de grote mogendheden, met name Frankrijk en Engeland, het spelletje beu en een groot Frans leger, 65.000 man sterk, onder leiding van Maarschalk Gérard zakt af naar Antwerpen om, gesteund door de Britse vloot (die de scheldemonding afsluit) de Belgen een handje te helpen om de Hollanders definitief te verdrijven uit Antwerpen. Na een intensieve belegering van drie weken waarbij dag en nacht meer dan 100.000 kanonskogels over en weer vliegen kapituleert Chassé.

Het hoofkwartier van het Franse leger was in Berchem gevestigd. De genietroepen lagen in wat we nu “de vijfhoek” noemen en de artillerietroepen verbleven meer naar het zuiden. Over de kerk van Berchem bevond zich ook een veldhospitaal. Aan de Sint Willibrorduskerk vinden we vandaag nog twee grafplaten van gesneuvelde Franse officieren die daar aan herinneren. We gingen op onderzoek om na te gaan wie deze “helden van 1832” waren.

Een van de grafzerken is van kapitein van de artillerie, Jules Grandsire, die sneuvelt op 22 december 1832 (foto links).

We gingen dan ook na of we hier meer informatie over konden vinden. De bron die we daarvoor raadpleegden is: “*Précis historique du siège de la citadelle d’anvers, par l’armée Française, 1832 (parijs, 1833)*”.

Van de Kapitein Grandsire lezen we op pagina 195 in een PS van een schrijven van Lt Generaal Neigre:

P.-S. MM. le chef d’escadron Gannal, et le capitain Grandsire viennent d’être tués à la batterie de brèche.

NEIGRE.

22 december 1832, daags voor de capitulatie, is men volop met de breskanonnen in actie. Het blijkt alsnog een bloedige dag te zijn geweest. Op pagina 142 schrijft men o.m. het volgende:

L'armée a des pertes sensibles à déplorer. Le chef d'escadron Gannal et le capitaine Grandsire de l'artillerie ont été tués dans leurs batteries; ces officiers se faisaient distinguer par leur bravoure et leur dévouement; ils emportent les regrets et l'estime générale.

Het lot slaat trouwens hard toe. Zo lezen we in meer detail op pagina 197:

cette journée des pertes bien sensibles à déplorer. Le chef d'escadron Gannal et le capitaine Grandsire ont été tués par le même boulet. Le lieutenant-

Eén kanonskogel dood zowel Gannal als Grandsire. Zo lezen we tenslotte op pagina 95 dat op 23 december, amper 2:30u nadat het bevel tot staakt-het-vuren wordt afgekondigd:

11 heures et demie.

Le convoi du chef d'escadron Gamal et du capitaine Grandsire, tous deux de l'artillerie, tués hier matin, traverse la grande rue de Berchem. Un bataillon forme la haie. Le général Neigre, accompagné de nombreux officiers de tous grades et de toutes armes, suit le convoi.

Grandsire sneuvelt dus kort voor de capitulatie van Chassé. We zullen later vinden dat er Franse historici zijn die Grandsire (maar dus daarmee evengoed Gannal) als de gevallenen met de “laatste” kanonskogel zullen bestempelen.

Dat men de Grotesteenweg overstak, terwijl men een erehaag vormde, mag niet verbazen, daar er aan de overzijde van de kerk een (veld)hospitaal was ingericht en wellicht ook een mortuarium. Het staat daarmee met een hoge graad van zekerheid vast dat Kapitein Grandsire wel degelijk tijdens dit beleg slag geleverd heeft en er op 22 december 1832 het leven bij liet, gedood door een van de laatste Hollandse kanonskogels, terwijl hij bij de breskanonnen stond.

We gingen verder op zoek naar de identiteit van Jules Grandsire: Dankzij de grafsteen weten we dat hij geboren werd in 1799 in Boulogne-sur-mer. We richten onze zoekmachine dan ook in die richting. We vonden een chambre d'hôtes “Maison Grandsire” vlakbij Boulogne-sur-mer en vroegen daar achter meer info.

In Boulogne verwijst een straatnaam naar ene Grandsire (1736-1816) die er Burgemeester geweest is. Dat dit een familie is die hier bekend was, mag duidelijk zijn.

Bevraging bij de uitbaters van de chambre d'hôtes bracht niet meteen iets op, maar wel de belofte dat ze met de familie zouden contact nemen.

Op hun website vinden we een korte geschiedenis van het huis (zie foto links).

“Située à Saint-Léonard, à la sortie de Boulogne-sur-Mer, la Maison Grandsire a été construite en 1841 par Jacques Théodore Grandsire, fils de Louis-Jacques-Antoine Grandsire de Belvalle (anoblit par Louis

XVIII) et petit-fils de Jacques Grandsire, dernier maire de Boulogne.”

Diegene die het huis liet zetten was de kleinzoon van de Burgemeester waar ik het daarnet over had. Met dat in het achterhoofd zitten we ongeveer in het juiste tijdperk om verder te graven.

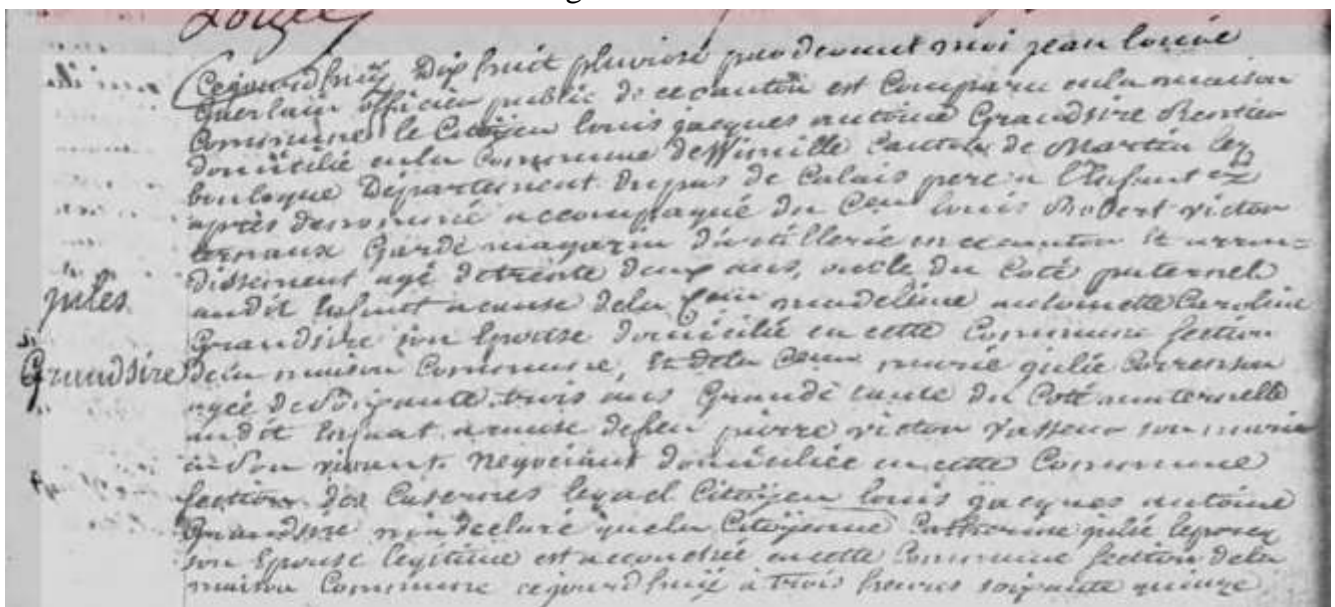
Uiteindelijk komen we terecht op een genealogie website

<https://gw.geneanet.org/pierfit?lang=en&m=S&n=grandsire&p=jules>

Zo komen we steeds dichterbij ons doel. En, oh toeval, blijkt dat onze betreurde kapitein Jules Grandsire de broer was van Jacques-Théodore (die het “huis Grandsire” liet bouwen) en Louis Grandsire. Hij werd wellicht “Jules” gedoopt omdat hun moeder als derde voornaam “Julie” droeg. Hij had wel net zo goed “Antoine” kunnen heten want de twee oudere broers kregen immers elk een stukje van de naam van de vader (Louis-Jacques-Antoine).

Bij de bijkomende info lezen we: “*Jules GRANDSIRE est reçu à Polytechnique en 1816. Affecté dans l'artillerie il prolonge sa formation à l'école d'application de Metz et en sort lieutenant le 1er octobre 1819. Capitaine au 2e régiment d'artillerie, prendra part à la campagne d'Espagne. Avec son régiment, il quitte Douai le 10 juillet 1823, embarque à Bayonne le 3 septembre et débarque en Espagne. Il est à Cadix le 20 septembre. Il établit 40 batteries sur le rio Santi Petri. Ensuite, il fait parti du corps d'armée qui occupe l'Andalousie jusqu'au 1er avril 1825. Ce jour-là, il quitte Cadix mais ne repasse la frontière que le 29 mai et parvient à Bayonne le 1er juin. Sa carrière se poursuit, notamment à Strasbourg, La Fère et Mézières. En 1832, lorsque les Belges assiègent la garnison hollandaise, il participe au siège d'Anvers. Grièvement blessé "par le dernier boulet", il est admis le 22 décembre 1832 à "l'hôpital ambulance de la tranchée" établi sur la commune de Berchein¹ et succombe le jour même à ses blessures².*

We vonden met deze gegevens ook de geboortakte terug die we hieronder weergeven en die ons de geboortedatum van 6 februari 1799 bevestigt.

¹ We lezen hier “Berchein” maar we begrijpen uiteraard “Berchem”, zie verder voor verklaring.

² Men citeert hier Michel Parenty et Henri Lorge, historici die meerdere publicaties deden waaronder in dit geval “gentilhommes et laboureurs du boulonnais thome III”.

Daarmee eindigen we voorlopig deze speurtocht naar kapitein Jules Grandsire.

Dankzij het succes van deze zoektocht waren we ervan overtuigd dat we in het document (*Précis historique du siège...*), dat met zoveel detail opgemaakt werd (zij het dat veelal enkel en alleen officieren bij naam genoemd worden), ook meer info zouden vinden over die andere kapitein, wiens “grafzerk”^(?3) we aan de noordzijde van de kerk vinden en waarvan ik eerder het bestaan wel al van afwist, namelijk de kapitein van de genie: Alexandre Adrien Couteaux, die volgens het opschrift op 18 december 1832 sneuvelde.

En ook hier vonden we wat we zochten. Hij sneuvelt in de nacht van 17 op 18 december want zo lezen we op pagina 186:

Le capitaine du génie Couteaux, officier plein de bravoure et d'élan, a été tué par un boulet, devant la face droite du bastion de Tolède. Un

Hiermee weten we ook waar precies hij sneuvelde. Op pagina 56 komen we iets meer te weten over de penibele omstandigheden op het slagveld wanneer dit gebeurde:

La pluie qui dans la nuit n'a cessé de tomber, a rendu plus pénibles les efforts inouis des travailleurs, dont plusieurs ont été ensévelis sous les éboulemens. Parmi les morts, les assiégeans comptent M. Couteau, capitaine du génie, et le lieutenant Gravel, du 19e.

Merk op dat Couteaux hier fout gespeld werd, waardoor we dit bijna misten.

In de dagorder van 20 december 1832 wordt door kolonel Auvray, in naam van Maarschalk Gérard, nog gewag gemaakt van enkele heldhaftige daden die eerder nog niet aan bod hadden kunnen komen. Daarbij lezen we onder de te betreuren officieren op pagina 89:

tous deux pleins de courage et d'élan; le capitaine du génie Couteaux qui se faisait remarquer par ses talens et son intrépidité.

Met deze informatie kunnen we dus ook met een hoge graad van zekerheid stellen dat Kapitein Couteaux naar wie de steen op de kerkmuur verwijst daadwerkelijk sneuvelde op 18 december 1832 tijdens het beleg van de citadel en dit voor de rechterzijde van het bastion Toledo.

³ TOPA spreekt in haar uitgave: *Berchem, Sint Willibrorduskerk – Volledige beschrijving, op pagina 7, van “grafplaten”*.

Maar hebben we hier nu te maken met een grafsteen? Of betreft het een later aandenken van zijn kameraden zoals ook te lezen staat op de steen: “*temoignage de regret de ses camarades*”. We graven even dieper.

Uit ons verder onderzoek blijkt dat Couteaux geboren is te Parijs op 4 juli in 1802 (die gegevens ontbreken op de steen). Dat helpt ons verder in onze zoektocht naar de mens achter de gesneuvelde.

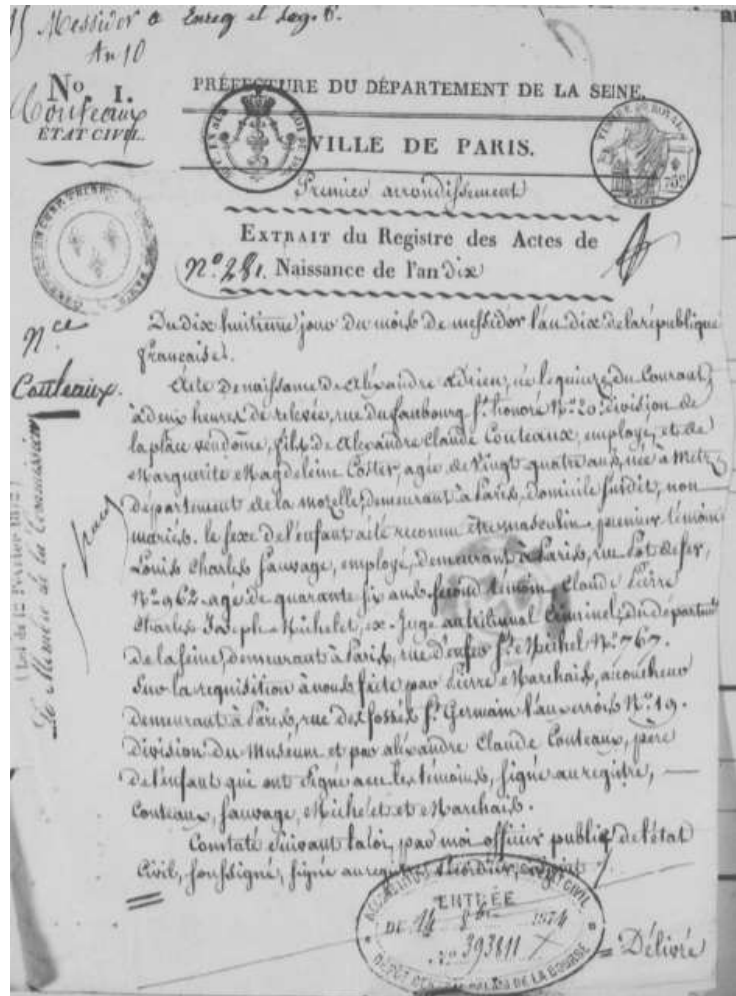
Foto: [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Grave_of_Couteaux_\(P%C3%A8re-Lachaise,_division_35\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Grave_of_Couteaux_(P%C3%A8re-Lachaise,_division_35))

We duiken even verder in de man zijn privé verleden en vinden al snel de geboorteakte van Alexandre Adrien Couteaux terug:

Bron:
Actes

reconstitués de l'état civil de Paris
(XVIe – 1859), Paris

Naissance

Le 04 juillet 1802
Paris
(Paris, Paris)

Aléxandre Adrien COUTEAUX 🔍

Parents

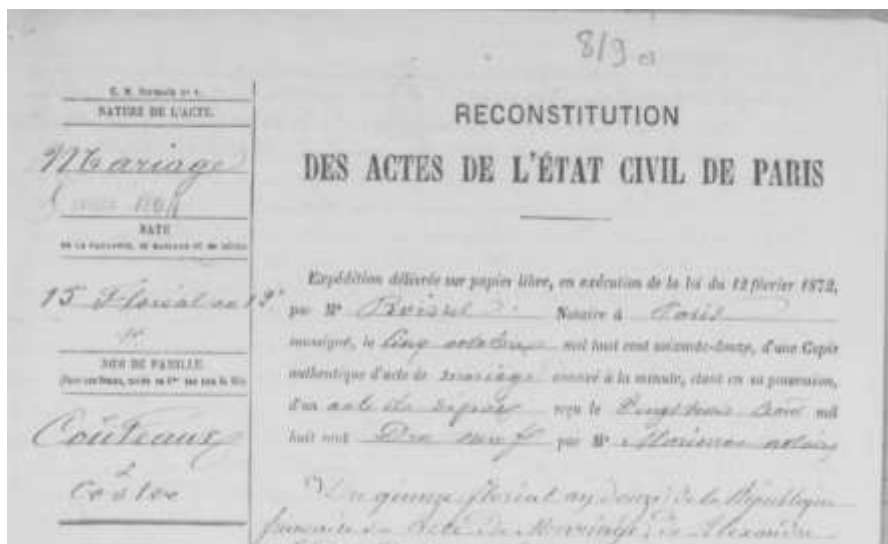
- Alexandre Claude COUTEAUX
- Marguerite Magdeleine COSTER

Autres informations

Référence n° ECR75-AN10-N-007837214_931-0001097

Van moeder leren we niets over haar eventuele beroep. Van vader staat er enkel “employé” Pittig detail: de ouders zijn hier vermeld als “non marié” en treden pas op 5 mei 1804 in het huwelijk...

Bron: *Actes reconstitués de l'état civil de Paris (XVIe – 1859), Paris*

In boven geciteerde bron vinden we ook nog diverse aktes terug waardoor we nu weten dat zijn moeder begin 1802 scheidt van haar toenmalige man en een dikke zes maanden later bevalt van Alexandre Adrien. Vader Couteaux erkent blijkbaar het kind (beide ouders staan vermeld op de geboorteakte) en het huwelijk volgt dan in 1804. Moeder Marguerite Coster blijkt de dochter van een dokter te zijn en vader Couteaux de zoon van een ex-magistraat. Wat ze zelf als beroep uitoefenden blijft voornamelijk een raadsel.

Vader Couteaux blijkt toch ook niet de eerste de beste te zijn geweest. In mei 1821 wordt hij geridderd in la légion d'honneur (de hoogste Franse onderscheiding). We kunnen bevestigen dat de persoon vermeldt op de akte van dit eerbetoon dezelfde is. Naast zijn volledige naam wordt ook zijn geboortedatum en plaats vermeld en die stemt overeen met die op de huwelijksakte (20 maart 1774 zie: www.geneanet.org/registres/view/526092?individu_filter=4404870).

Moeder overlijdt op 1 juni 1849. Vader Alexandre Claude overlijdt iets meer dan een jaar later op 1 augustus 1850 en wordt begraven op 9 augustus 1850. Beiden werden op de overlijdensakte van moeder Coster vermeld als zijnde rentenier (laten we zeggen gepensioneerd). Nergens vinden we andere aktes van Alexandre Adrien en zo concluderen we voorzichtig dat hij nooit getrouwd is. We laten het daar niet bij en vinden de werkelijke begraafplaats van onze kapitein terug. Zijn stoffelijke resten komen reeds op 5 januari 1833 toe te Parijs op het beroemde kerkhof van Père Lachaise en hij wordt daar “voorlopig ondergebracht” zoals blijkt uit deze registratie.

Bron: *Registres journaliers d'inhumation - Archives de Paris, Cimetière du Père-Lachaise.*

Er staat zelfs bij vermeld “venant d’anvers Belgique”.

En op 12 januari 1833 volgt dan wellicht zijn “eerste” begravenis:

Bron: *Registres journaliers d'inhumation - Archives de Paris, Cimetière du Père-Lachaise.*

Er werd later bij vermeld (uiterst rechts op het document) dat het nr 45527 (zie vorige afbeelding) naar 50943 overgezet werd (zie volgende afbeelding). Zo weten we dat het over onze kapitein gaat.

Op 2 juli 1835 volgt:

Bron: *Registres journaliers d'inhumation - Archives de Paris, Cimetière du Père-Lachaise.*

Dat het om dezelfde Couteaux gaat, lezen we bij zijn voornaam, waar “capitaine du génie” geëxpliciteerd wordt. Waarom de man in 1835 opnieuw begraven wordt, heeft wellicht alles te maken met het feit dat er voor hem een prachtig grafmonument opgericht wordt.

In 1839 wordt dit praalgraf in het boek van Joseph Marty: “*Les principaux monuments funéraires de Père-Lachaise, de Montmartre, du Mont-Parnasse et autres cimetières de Paris*” (pagina 71-73), als een van de meest opmerkelijke op deze begraafplaats vermeld en wordt ook een afbeelding ervan gemaakt. (Zie afbeelding links).

Bij de uitleg over dat monument lezen we: “*Il est décédé dans la citadelle d’Anvers, le 18 décembre 1832. Ses restes ont été transférés à Paris et inhumés au cimetière du Père Lachaise, non loin des mausolées des maréchaux de*

France.” Het gaat dus wel degelijk over dezelfde Couteaux. En verder staat er “*Ce monument est, par son originalité et son élégance, un des plus remarquables du cimetière du Père Lachaise.*”⁴ Als statement kan dat tellen.

Op 1 mei 1861 gebeurt er nog iets op het kerkhof

Bron: *Registres journaliers d'inhumation - Archives de Paris, Cimetière du Père-Lachaise.*

3 x dezelfde naam? Het betreft onze betreurde kapitein (men verwijst hier immers ook naar het vorige nr 50943 en zijn ouders Couteaux-Coster (moeder) en Alexandre Claude Couteaux (vader). De bijschriften tellen voor alle drie. De tweede vermelding is een ander handschrift en betreft weer een nog latere toevoeging. Daar wordt vermeld dat ze begraven zijn (inhumé) en naar nr 193 overgebracht zijn in 1885 (?).

We weten zeker dat het grafmonument er nog stond in 1878. Want, zo lezen we in : “*Paris Cimetières, Guide aux sépultures des personages célèbres inhumés dans les trois grands cimetières de Paris, Edward Falip, 1878*”, pagina 78:

“*COUTEAUX (Alexandre-Adrien), capitaine du génie, tué au siège d’Anvers.— 1832— Mausolée simulant une tente de campement. — (35)*”.

⁴ Zie: https://fr.wikisource.org/wiki/Les_principaux_monuments_fun%C3%A9raires/Couteaux

Vandaag is daar op Père Lachaise helaas niets meer van terug te vinden; Maar Couteaux kreeg samen met zijn ouders wel een nieuwe rustplaats.

Vader, moeder en onze betreunde kapitein rusten thans samen onder dezelfde steen, op het Père Lachaise kerkhof

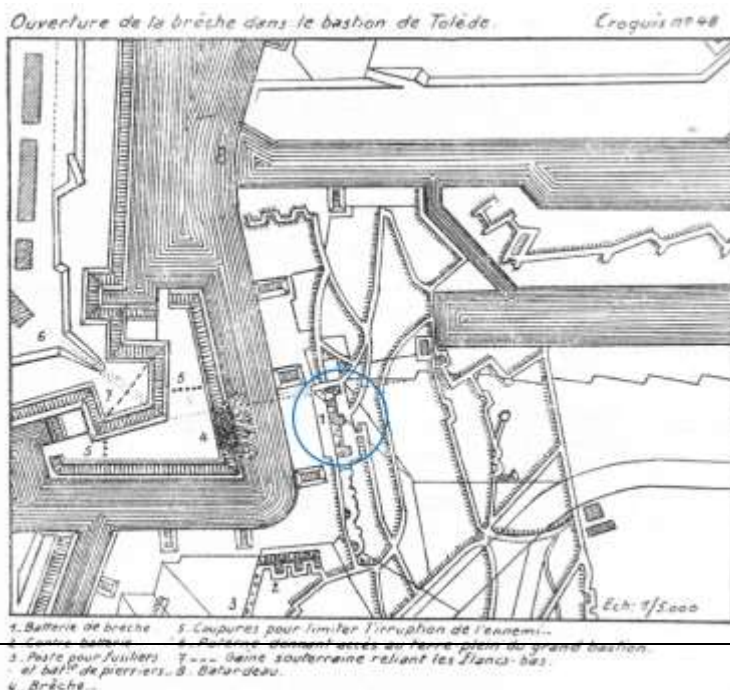
(zie foto links). Inzoomend op de foto van de grafsteen op wikisource leert ons dat ze er wel degelijk alle drie op vermeld staan:

Alexandre Adrien op het bovenste deel (“*tué au siège d’anvers*”), met daaronder de vermelding van zijn moeder (overleden 1849) en op het onderste deel die van vader met de vermelding van diens ereteken van chevalier dans la legion d’honneur. Maar we merken nog iets op: Er staat ook “*Ancien Consul Général du Maroc*”. Vader bleek dus een belangrijk diplomaat geweest te zijn.

Waar we dus eerst dachten een grafsteen van Couteaux te hebben aan de Sint Willibrorduskerk, blijkt dit om een gedenksteen te gaan. Wanneer die daar precies terecht kwam dienen we verder uit te zoeken. Tegelijk gaat hier alvast een intrigerende geschiedenis achter verscholen om stil van te worden.

Geen enkele ouder zou afscheid moeten nemen van een kind... Iemand na hen heeft gelukkig de moeite genomen om ze hier voorgoed samen te brengen. We laten ze hier verder respectvol in vrede rusten.

Wat we wel nog konden nagaan is de bij benadering locatie (op vandaag) waar de kapiteins Grandsire en Couteaux sneuvelden.

Waar sneuvelden Grandsire en Couteaux?

Van Grandsire lezen we dat hij samen met Gannard sneuvelt “tués á la batterie de brèche” (zie *Précis Historique... P195*). Van Couteaux vinden we nog meer detail: “Devant la face droite du bastion de Tolède” (zie *Précis Historique... P186*)

De breskanonnen aan de rechterflank van het bastion Toledo zijn op de kaart links aangeduid onder “1” (bron: *Majoor F. Delvaux, Le siège de la citadelle d’anvers, 1930, pagina 181, figuur 48*).

Afbeelding: “beau plan” + stratenplan, bron: zie ⁵

Wanneer we het bastion Toledo superposeren op een “huidige” stadskaart zoals hiernaast gebeurde op het “beau plan” dan is de plaats, die het dichtst de werkelijkheid benadert, niet ver van het kruispunt Amerikalei en de Brederodestraat en dit dus voorbij het deel met de Bestormingsstraat (deze naam refereert trouwens naar het beleg van de citadel). Daar ligt vandaag de tramhalte “Bestorming” op de Brederodestraat en de halte met de eveneens toepasselijke naam “Bres” op de Amerikalei.

Met dank aan,

Peter Raats, Marc Van Acker, Marcel Windey

Geraadpleegde bronnen,

Notarisakte Gheysens, juni-juli 1850 perceel nummers 1753, 1756, 1757, 1755 (links van de oude Harmonie)

Felixarchief. Cartografie 12#4082, 12#2598

Rijksmuseum Amsterdam

Verzameling kasteel Versailles

Belpaire in de Lei, Leicahier 1, auteur Karl Scheerlinck, 2019

Bibliothèque National de France

Wikipedia; Belegering Citadel Antwerpen, Generaal Chassé, Maarschalk Gérard.

Beschieting van Antwerpen 1830.

Collectie en informatie Peter Raats

---

⁵ Kaart van Antwerpen en omgeving, gegeneraliseerd en getekend door de Garde de Génie Guillaume, bijgenaamd “Le beau plan” of “Schoon plan”. De kaart geeft de situatie van Antwerpen in 1853 met een zeer gedetailleerde afbeelding van de 16de-eeuwse omwalling met vermelding van de afmetingen. Dit plan werd in het rapport “Een bastionmuur van de Spaanse Citadel aan de Gijzelaarsstraat 5 te 2000 Antwerpen. Eindverslag van een archeologische toevalsvondst. (Agentschap onroerend erfgoed 2021)” gesuperposeerd op het huidige kadasterplan. Het werd hen voorgedaan op een totaalplan van de omwalling in de masterproef van Seppe Neyts “Van woord tot wal, de Antwerpse fortificaties als een regelgebaseerd ontwerpsysteem (U-Gent 2017-2018)”. Dit detail komt uit figuur 20, pagina 42. .

Activiteiten Buurtkring Hertoghe

Handwerkclub

elke dinsdag om 15u00 in de Brabozaal Nottebohm Wzc

Koffie Hertoghe 28 februari om 15u00 in Café Biart Nottebohm Wzc

Omdat koffie met gebak de ideale manier is om een gezellig bij te kletsen met de buren en nieuwe mensen te leren kennen.

Dit was de Winterdrink Buurtkring Hertoghe op 26 januari

De materiaalboxen van de stad stonden klaar. Het opstellen is een peulenschil geworden voor het geoefende Kernteam. In een mum van tijd werden stoelen en tafels versleept en tenten en zeilen met 15 kg. zware verankeringsijzers vastgezet.

Annemie, waar zijn de nootjes?

Erwtensoep stond om 10 u. al te pruttelen. Cava, frisdrank en toebehoren... de containers voor choco en soep, alles werd na jaren ervaring probleemloos aangevoerd. Nu was het wachten op buren die de kou trotseerden.

Kristin had op de valreep Trio DaLa nog weten te boeken. Hun gitaar, basgitaar en klarinet "brengen relaxte ritmes in een intieme sfeer en nemen luisteraars mee naar warme zomeravonden aan het strand, waar jazzimprovisaties de kustlijn raken. De invloed van ieders achtergrond geeft hun muziek kleur. Ze spelen eigen nummers met invloeden uit verschillende stijlen zoals Bossa Nova, Rumba, Hiphop en Jazz. Ze gaan verder dan de standaard maatsoorten en experimenteren met verschillende ritmes, maar ondanks de complexiteit blijft het voor het publiek een gemakkelijk beluisterbare ervaring."

Dit commentaar van een vorig optreden is exact wat ze voor ons brachten. Petje af voor het spelen zonder handschoenen met geheid verkleumde vingers. Iedereen genoot ervan met volle teugen.

De bakken werden om 4.30 u. zoals gepland weer gevuld met al het materiaal en om 5 uur leek het alsof er die namiddag niets gebeurd was. De afwas moest nog wel gedaan. Met Kristin's vaatwasser, Monique en Berthy's expertise werd dit ook een fluitje van een cent. Het Kernteam is zo bedreven geworden in het organiseren dat we ons als groep kunnen verhuren voor het verzorgen van buurtfeestjes elders! Zegt het voort aanwezig want we zijn er weer later dit jaar voor een herhaling. Er is plaats voor veel meer burens.

Nelly Bongers

Activiteiten VI@s

Ook deze maand zullen de Vlaamse actieve senioren een aantal activiteiten in Nottebohm laten doorgaan.

Opgelet de activiteiten beginnen stipt om 14u00.

Wil u meedoen aan één van deze activiteiten, laat het dan weten aan Inge.

Woensdag 19 februari 2025 Leesclub

We gaan samen lezen: een tekst uit een boek, een tijdschrift etc. We gaan genieten van literatuur en verhalen, ons sterker maken door de schoonheid in literaire teksten en uiteraard kunnen we dan onze emoties aan mekaar vertellen.

Vrijdag 21 februari 2025 Muziekclub – U vraagt, wij draaien

Een liedje of muziek die bij jullie een mooie herinnering met zich meebrengt zullen wij trachten te vinden en te spelen. De liedjes moeten niet op voorhand doorgestuurd worden. Het moet een verrassing zijn voor iedereen.

Donderdag 27 februari 2025 Lezing - Gezond eten, gezond ouder worden – De Maerteleire

Het is de grootste betrachting van Dr. Ir. Eric De Maerteleire dat de mensen door aanpassingen en wijzigingen in hun voedingspatroon en via de vele tips die hij geeft, op een gezonde manier ouder worden.

Een aanrader voor ons allen want we willen toch allemaal gezond ouder worden.

Activiteiten Parkinsonliga

Parkinson Contactgroep "Groot Antwerpen"

bijeenkomsten in Nottebohm – inschrijven verplicht

Maandag 17 februari – Notaris Roctus over Zorgvolmacht, erfenis en legaten

Info of interesse in activiteiten van de [Parkinson Contactgroep](#)?

Coene Maria, GSM 0499 18 68 81 of mail coenemaria@telenet.be

Raymond Thilemans, GSM 0475 42 52 29 of ray.thilemans@parkinsonliga.be

Weerspreuken

Vul de weerspreuk aan. Oplossing vind je onderaan.

1) Vriest het op de elfde nacht, zes weken ..... wordt er verwacht.

2) Zonneschijn op nieuwjaarsdag betekent dat je veel ..... verwachten mag

3) Als de kat in januari in de zon ligt, ligt ze in februari achter de .....

4) Heeft januari koude en ..... dagen, dan zal in februari de sneeuw u plagen.

5) Februari muggendans, geeft voor ..... een slechte kans.

6) Sprokkelmaand regen , is zaaimaand .....

Vorst / appelen / kachel / droge / maart / zegen

Activiteitenkalender februari

scheur hem af en hang hem Op.

Dag	datum	uur	activiteit
Maandag	3 feb	10u30 14u30	Kleinkunst *Nottebohmzaal Smul pannenkoeken ter ere van Lichtmis * Café Biart
Dinsdag	4 feb	8u30 14u45 15u00	Ontbijtbuffet *Café Biart Lezerscollectief met Bieke *Nottebohmzaal Handwerkclub * Brabozaal
Woensdag	5 feb	10u30 14u30	Actua met Wannes * Nottebohmzaal Wandeling door de tuin
Donderdag	6 feb	10u30 14u30	Bewegingsgroep *Café Biart Quiz *Nottebohmzaal
Vrijdag	7 feb	10u45 14u30	Eucharistie * Café Biart Gaston & Leo deel 1 * Nottebohmzaal
Maandag	10 feb	10u30 14u30	Zingen * Nottebohmzaal Spelen * Café Biart
Dinsdag	11 feb	10u30 14u45 15u00	Bewegingsgroep *Café Biart Lezerscollectief met Bieke *Nottebohmzaal Handwerkclub in de Brabozaal
Woensdag	12 feb	10u30 14u30	Actua met Wannes * Nottebohmzaal Smul * Café Biart
Donderdag	13 feb	10u30 14u30	Bewegingsgroep * Café Biart Crea Valentijn *Nottebohmzaal
Vrijdag	14 feb	10u45 11u30 15u00	Eucharistie * <u>Nottebohmzaal</u> (uitzonderlijk) Valentijnslunch *Café Biart (enkel voor koppels) Aquarellen met Frank * Blauwe ceder
Maandag	17 feb	10u30	Klassieke muziek beluisteren *Nottebohmzaal

		14u30	Spelen * Café Biart	
Dinsdag	18 feb	14u45	Lezerscollectief met Bieke *Nottebohmzaal	
		15u00	Handwerkclub * Brabozaal	
Woensdag	19 feb	10u30	Actua met Wannes * Nottebohmzaal	
		14u00	Leesclub Vl@s * Brabozaal	
		14u30	Smul * Café Biart	
Donderdag	20 feb	10u30	Toneel *Nottebohmzaal	
		14u30	Zingen *Nottebohmzaal	
Vrijdag	21 feb	10u45	Eucharistie *Café Biart	
		14u00	Muziekclub Vl@s * Nottebohmzaal	
		15u00	Aquarellen *Linde 1AB	
Maandag	24 feb	10u30	Hersengymnastiek * Nottebohmzaal	
		14u30	Bingo * Café Biart	
Dinsdag	25 feb	10u30	Bewegingsgroep * Café Biart	
		14u45	Lezerscollectief met Bieke *Nottebohmzaal	
		15u00	Handwerkclub * Brabozaal	
Woensdag	26 feb	10u30	Actua met Wannes * Nottebohmzaal	
		14u30	Smul * Café Biart	
Donderdag	27 feb	10u30	Bewegingsgroep * Café Biart	
		14u00	Lezing : Gezond eten , gezonder ouder worden Vl@S * Café Biart	
Vrijdag	28 feb	10u45	Eucharistie* Café Biart	
		14u30	Gaston & Leo deel 2 *Nottebohmzaal	
		15u00	Koffie Hertoghe & Straffe Koffie	
Maandag	3 mrt	10u30	Kleinkunst * Nottebohmzaal	
		14u00	Lezing vl@s * Nottebohmzaal	
		14u30	Spelen * Café Biart	

Data om al in uw agenda te zetten :

9/03: BISTROT NOTTEBOHM (menu en start van inschrijvingen worden nog aangekondigd)

12/04: LENTEFEEST

22/04 – 25/04: VALPREVENTIE WEEK

26/07: ZOMERFEEST

27/09: HERFSTFEEST

